

In beweging...

Als een druppel...

'Omdat je weet hebt van een oecumene die groter is dan ons hart' schreef Dolf als voorwoord in *Hymnen en liederen*. We waren aan tafel in een geanimeerd gesprek uitgekomen bij onze geloofsachtergrond. Ik had iets gedeeld over een recente kerkdienst, waar ik he-le-maal in mee kon komen. Hoe kon dat? Wat gebeurde er op die zondagmorgen in augustus? Ik probeer het in 3 stappen te ontrafelen.

1 Wat zag ik?

Visueel gebeurt er veel in onze diensten. Van alles wordt ingezet om jong & oud mee te krijgen. Naast de verkondiging is er soms een presentatie via de beamer. Bij de kinderpreek wordt vaak een verrassend attribuut meegenomen. De samenstelling van zangers en musici die de dienst begeleiden wisselt steeds. Kortom visuele variatie te over. Toch, als ik naar onze gemeente ga, raak ik steeds het meest geboeid door twee 'vaste gegevens': de doventolk, die op zondag in actie komt én het driedelig kunstwerk, dat voorin rechtsboven hangt.

Het is elke keer fascinerend om mee te maken hoe Nelly, Hannie, Gertrud, Marjan of een van de andere tolken alle gesproken en gezongen woorden, ja zelfs het tussenspel bij de liederen, met een paar seconden vertraging zichtbaar maken. Daarbij lijkt iedere tolk ook eigen accenten te leggen. Met gebarentaal en geluidloos articuleren wat ze waarnemen, leggen ze verbindingen tussen die beide groepen in onze gemeente: de hoorders en de doven.

De drie plaquettes, fraai blauw ingekaderd, trekken altijd mijn aandacht. De Griekse woorden in het linker- en rechterpaneel staan voor: 'Christus' en 'verrees'. Inderdaad, zó is het! In verstilde vorm worden we herinnerd aan Degene, die ons geloof fundeert.

2 Wat hoorde ik?

Wim, die deze keer de liturgie had samengesteld, putte daarvoor uit 5 bundels en loodste ons zo door de rijke geschiedenis van het geloof. Ik liet me meenemen in een loflied van Ambrosius. *Hymnen en liederen* heeft als ondertitel: *Een bloemlezing uit de Latijnse gezangen en gedichten van de kerk der eeuwen* en bevat meer teksten van deze kerkvader. Het was één van de 13 liederen, die we zongen. Verder was het meekomen in het eigen geluid van de Taizé-broeders. Verrast worden door een onlangs geschreven en daarom nog wat onwennig gezongen nummer uit *Psalmen voor nu*. Daarnaast enkele gezangen uit het *Liedboek voor de kerken* én een paar Opwekkingsnummers. Kortom een breed scala: zorgvuldig bijeengebracht, in geen enkel opzicht een potpourri.

.....Intermezzo.....

Dat schijnbare uitersten - *Opwekking* en *Liedboek* - elkaar kunnen aanvullen wordt voor mij steeds beter zichtbaar, nadat ik beide bundels de afgelopen maanden nog eens doornam en dat betrok op mijn eigen levensverhaal. Iets van het verschil in de bundels belicht ik aan de hand van 2 liederen.

75 U kennen, uit en tot U leven

bij Johannes 1:10-14, 6:35-36, 8:12, 10:11-18, 15:1-8

wijze: Wer nur den lieben Gott lässt walten

Georg Neumark 1657

I I U ken-nen, uit en tot U le-ven,
Ver-bor-ge-ne die bij ons zijt,

Het Liedboek mag wat mij betreft dit gezang als vlag in top voeren. Daar heb ik lang anders over gedacht. Van huis uit werd ik meegenomen naar een imposant, bakstenen kerkgebouw in Appingedam.

(...)

Als kind betrad ik zo een ontzag opwekkende wereld, die me weliswaar binnen sloot, maar die zijn geheimen niet prijs gaf. Aan de goede bedoelingen van mijn ouders lag het niet, maar antwoorden op mijn vragen bleven uit en dus onttrok ik me eraan op mijn 18^e. Dat zij iets hadden, waar ik toen niet bij kon komen, wordt voor mij het beste verwoord met Gezang 75. Of dit lied van Ad den Besten in mijn jeugd al gezongen werd kan ik niet nagaan, maar de sfeer die het oproept hoort bij die tijd. Maar óók bij mijn heden. Want de afgelopen maanden staat mijn brein onbedoeld op *repeat*. De melodie, die tekst, dat blijft maar rondzingen in mijn hoofd. *'Verborgene die bij ons zijt.'* Inderdaad, inmiddels zie ik het ook zo. *'Gij zijt de zin van alle tijd.'* En dus: *'Vervul van dit geheimenis uw kerk die in de wereld is.'*

629 Hoe kan ik verder leven,
E hoe moet ik verder gaan.
Kan ik ooit vergeven
wat mij is aangedaan.

(. . .)

Wat een Opwekkingsnummer in iemands leven kan doen, dat heb ik óók gezien. De precieze plek, de aanleiding en bovenal de man om wie het gaat, dat staat - 10 jaar later - allemaal nog op mijn netvlies. Niet eerder zag ik iemand in zo'n ernstig-dissociatieve toestand. Onverhoeds overspoelde zijn incestverleden hem vanwege een voorval op de afdeling. Ik zie weer hoe de spanning van hem afgleed en de rust het overnam bij onze eerste ontspanningsoefening. Met moeite

vond hij in de maanden erna zijn weg in de leefgroep, veel gleed langs hem heen. Maar nummer 629 werd zijn lied. *'De wonden in mijn ziel, de haat en bitterheid, lijken niet te helen, niet door woorden, niet door tijd.'* Nee. Wat is überhaupt mogelijk? Is er nog een weg naar die broer, die zich telkens aan hem had vergrepen? Kan de herinnering aan vader, die hem zo ernstig had mishandeld nog bijgesteld worden? Hij wist wat hij zong. Zocht houvast in: *'O God, ik heb U nodig...'* en vond het. Het ontroert me opnieuw, als ik aan hem denk.

Wordt teveel uitgegaan van menselijke ervaring bij *Opwekking*? Wordt goddelijke openbaring te omfloerst/mystiek verwoord in het *Liedboek*? Ach, dat tegen elkaar uitspelen... Een 'röntgenfoto' van de liedteksten helpt om het gemeenschappelijke én het eigene van de bundels te ontdekken. Want op Wie richten we ons, als we samenkomen? Ik ben alle namen langsgedaan die gebruikt worden om God lof te zingen. De tekstdichters kwamen samen op 155 namen. Wat een rijkdom!

L	L&O	O	
54	51	50	<div style="border-left: 1px solid black; border-right: 1px solid black; width: 10px; height: 40px; display: inline-block; vertical-align: middle;"></div> L = <i>Liedboek</i> (491 gezangen) O = <i>Opwekking</i> (714 liederen) L & O = gemeenschappelijke kern

L & O: In beide bundels worden 51 Godsnamen gebruikt. Zowel bekende: Heer, Vader, Jezus, Geest, maar ook minder vertrouwde: Eeuwige, Beschermers, Gids, Levensvorst, Naam... Onder de 54 unieke benamingen in het *Liedboek* vinden we niet alleen *Verborgene*, maar wordt God ook aangeropen als *Aangezicht, Ongeëvenaarde, Oorzaak, Algoede, Drievuldigheid...* *Opwekking* verrijkt ons met 50 originele namen, o.a. *Abba, Oneindige, Waarachtige, Drie-in-Een...*

3 Wat gebeurde er met me?

Terug naar die dienst. Wat was nu zo bijzonder? Ik kom uit bij 2 aspecten in de liturgie. Liturgie is het geheel van symbolen, gezangen en daden waarmee gelovigen gezamenlijk uitdrukking geven aan hun dienen van God. Dat samen zijn in het eren van God, dáár kon ik die zondag voluit in opgaan. Kennelijk meer dan anders. Nu niet de nadruk op individualiteit, maar op deel zijn van een groter geheel. Het bestaan als het ware teruggebracht tot iets eenvoudigs: zijn als een druppel. Niet meer dan dat. En als druppel niet op mezelf blijven, maar samenvloeien met honderden andere druppels in die zondagse dienst aan God. Echte verbondenheid met geloofsgenoten. Ons samen verhouden tot de ongeschapen Schepper. Die als bodem onder alles is. Drager van allen en ieder afzonderlijk. Wat mij van binnen diep beroerde, ongeveer zo als Jan Luyken (1649-1712) dat eens verwoordde:

*Maar in de grond van mijn gemoed
Daar wierd het liefelijk en zoet.
Daar kwaamt Gij uit de diepten herwaarts dringen
En als een bron mijn dorstig hert bespringen.
Zodat ik U, o God, bevond
Te zijn den grond van mijnen grond.*